

ŠKOFIJSKI LIST

24.

Poročilo o delovanju „Sodalitatis ss. Cordis Jesu“ leta 1908.

V svojem prelepem, očetovskem jubilejnem pismu dajo sv. Oče vsem katoliškim duhovnikom prevažen opomin k združevanju. „Drugó, kar priporočamo,“ pravijo, „bodi združevanje duhovnikov, katero naj škof potrdi in vodi. Kdo ne vé, koliko koristi je bilo, ko so se duhovniki zbirali k skupnemu življenju? Ali ne bodo tudi dandanes podobna združevanja obrodila velike koristi?“ To so združevanja v bran proti napadom sovražnikov, združevanja za dušno korist duhovnikom. „Tudi mi smo taka združevanja podpirali, ko smo bili škof, pa jih tudi zdaj podpiramo.“

Ali ne smemo biti veseli, da prav taka društva, kakršna sv. Oče priporočajo duhovnikom vsega sveta, mi že imamo in da celó lepo cvetó? Neprecenljive vrednosti je za nas družba ss. Cordis Jesu, katera je od svojega početka do sedaj nepregledno mnogo koristila vsem duhovnikom, ki vsaj nekatere točke pravil vestno izpolnjujejo; ko bi pa vse točke pravil izpolnjevali prav natančno, bi še mnogo več koristila in izpolnili bi srčno željo sv. Očeta: „da bi vsi duhovniki bili taki, kakršni bi morali biti po svoji službi. Prepričani smo namreč,“ pravijo dalje, „da na ta način je najbolje preskrbljeno za sv. vero in za prihodnost največje upanje.“

Ako sv. Oče s svojega visokega stališča tako društvo spoznajo za potrebno, je brez dvoma času primerno. Nalogo ima v bran postaviti se napadom sovražnikov. Nevarnosti se množe; mladino lovijo v svoje mreže. Povsodi delajo, da bi mladeniče in dekleta dobili v liberalno organizacijo „neodvisnih“. Dolgo časa se je ruvalo proti veri bolj skrito, po časnikih, po beletrističnih listih, v povestih, — a sedaj se je napovedal javni boj zoper Jezusa in njegovo sv. Cerkev, ki je prava dedinja Kristusovega nauka do konca dni. Niso zadovoljni, da so sami neverni, hočejo tudi druge zapeljati, snujejo društva, ki imajo nesrečno nalogo ljudstvo v verskem in nravnem oziru pokvariti, češ, šele potem bode imelo že tukaj materialna nebesa, kakor da bi uničenje sv. vere bilo potrebno. Da bode ljudstvo plavalo v uživanju vsega

veselja; snujejo se društva, ki hočejo vernikom iz srca iztrgati ljubo podobo Jezusa Kristusa. Proč s takimi volkovi. Boj so napovedali; seveda ga bomo sprejeli in ni dvoma, da bodo sovražniki sv. vere osramočeni omagali, vendar pa jih lahko mnogo seboj potegnejo in store nesrečne. Vsak duhovnik naj v svojem delokrogu pazi na razna gnezda brezverskega rovanja; pri konferencah naj se razgovarja o raznih pripomočkih in načinu obrambe. Eden vé dati ta nasvet, drugi drugega in z večjo sigurnostjo se nadaljuje delovanje.

Imamo, hvala Bogu in požrtvovalnosti duhovnikov, bogato organizacijo, ki je že izbornó delovala za prebujanje naroda in za njegovo pravo blagostanje. Vsako društvo pa ima le bolj svoj omejen delokrog. Nad vsemi družbami vzvišeno stoje konference sodalitatis, nadzorujó vse njihovo delovanje, da to ali ono društvo polagoma nehoté in nevedé ne krene na napačno pot, ali da se v njem kaj ne ugnezdí, kar bi bilo škodljivega.

Tudi doslej se je delalo tako, poslej bo pa treba, kakor se kaže, še intenzivnejšega truda.

Iz konferenčnih zapisnikov, med katerimi so nekateri zgledno sestavljeni, da se lahko dobi popolnoma jasen pregled obravnave, se opaža, da so razprave o aktualnih zadevah vedno bolj zanimive, živahne, koristne in da se gospodje več ne sramujejo sveta iskati pri svojih sobratih. Več gospodov je vprašalo za svet v posebnih slučajih ali povedalo dogodke v dušnem pastirstvu, v šoli, z raznimi uradi. Tudi prijateljski razgovori o slučajnostih, brez posebnega referenta, so jako koristni in poučljivi. V prijateljskem zaupnem pogovoru so izpregovorili marsikatero pametno besedo in dali koristen nasvet.

Kakor poročajo gospodje dekani, so razprave skoraj povsodi resne, dostojne; medsebojno občevanje prav bratovsko in prijateljsko, kar je veselo znamenje, da v konferencah vlada pravi duh in vse navdaja srčna želja po napredku tudi v tem oziru; na ta način postane delovanje enotno, potrebam in zahtevam sedanjega časa primerno. Prav je, da se vse

razpravlja in pove odkrito, tudi kaka pritožba, in se sprejme v zapisnik. Ordinariat ima najboljšo voljo ustreči željam tudi posameznikov, vendar pa mora gledati tudi na skupnost. — Tupatam so bile razprave tudi nekoliko burne. Če se gre samo za stvar, ne za osebo, ne škoduje; osebnega žaljenja pa se je ogibati: mi, ki učimo odpuščanja — odpustimo, je član konference dobro pripomnil o priliki neke razburjenosti. Duhovniki, duhovniki Kristusovi smo, delujemo v dobi hudih stisk in nevarnosti, sovražniki brez razlike narodnosti se združujejo zoper Kristusa in njegovo delo; ne bilo bi častno, če bi duhovščina trdno ne stala in ne delovala skupno.

Konference se prirejajo po več dekanijah na različnih krajih, da se jih morejo tudi oddaljeni udeležiti. Obiskovanje konferenc je bilo v nekaterih dekanijah izredno dobro, povsod pa glede na razmere in na okraj zadosti dobro. Le nekateri duhovniki se jih niso udeleževali nikdar. Seveda se siliti ne morejo, ker društvo ss. Cordis ni obvezno, vendar pa je obžalovati, da se jih iz premalo utemeljenih vzrokov ali iz osebnih katerihkoli ozirov ne udeležujejo, kajti že lastna korist bi morala k udeleževanju priganjati. Mlad župnik nastopi župnijo, manjka pa mu še potrebne spretnosti, ni še tega ali onega dela vajen, kar ni čudno, saj ni imel z enakimi rečmi še nikdar opraviti, nikdar še ni občeval z raznimi uradi, — drugi ima jako kočljivo župnijo, delovanje je zelo težavno in odgovorno, oba potrebujeta sveta kakega izkušenega prijatelja. Kje drugje ga laže najdeti kakor pri konferencah? Zopet drugi ima tako lepo idejo, škoda bi bilo, ko bi se poizgubila brez sadu; pri konferencah se lahko objavi in bo morda prav mnogo dobrega sadu obrodila. Pri konferencah se pomnoži znanje, se vzbuja veselje, ljubezen in navdušenost za našo stanovsko nalogo. V dušnopastirskem pa tudi socialnem delovanju se očitno kaže dober uspeh konferenčnih shodov; brez posebnega vzroka naj bi se jim nihče ne odtegoval.

Katekizem in katehiziranje. Razpravljalo se je pri več konferencah tudi katehetsko vprašanje. Zdaj se zdi delovanje duhovnikovo kot kateheta aktualno in se splošno opazuje zanimanje, želeč versko znanje in versko življenje dvigniti na višje stališče, zlasti ker se opaža, da se zdijo mnogi odrasli nevedni v verskih rečeh, dasi so se dolgo časa po šolah učili krščanskega nauka; poudarja se torej, da so sploh vsi kateheti uverjeni, da je potreben nov katekizem, boljši, določnejši, bolj praktičen po vsebini, kateri bi olajšal delo katehetu, učencu pa bolj pomogel do bogoslužja kakor do bogoznanja.

Toda katekizem urediti, da bi vsem ugajal, katehetom in učencem, je skoraj nemogoče. To čutijo tudi druge škofije. Zelo je slovel nemški „Deharbov kate-

kizem“. Zdel se je pa nekaterim preabstrakten. Popravlil in predelal ga je P. Linden; zelo ga hvalijo in mislilo se je, da je v peti izdaji jako praktičen in popoln. Toda opozoril je na napake dr. Hartl; znani dr. Knecht pa ga naravnost obsoja in odločno oporeka, da bi se Herbart-Zillerjeva metoda, ki pretirava princip ponazorovanja, porabljala tudi pri katekizmu, kajti ako se metoda ponazorovanja pretirava, odstrani v katehezi vse nadnaravno, nadčutno. P. Lindenov katekizem, pravi dr. Knecht, ne pomeni napredka, ampak je nazadovanje, krenil je na pot subjektivizma, preveč prav daje enostranski, nekatoliški metodični smeri. Nasproti pa dr. Knecht avstrijski katekizem v marsičem jako pohvali.

Pri vsakem katekizmu eden ali drugi iz svojega stališča najde kako neprilичnost.

Mislím tudi, da naše ljudstvo v verskih rečeh ni nevedno, marveč splošno prav dobro poučeno, čeprav na vprašanje z besedami katekizma ne zna odgovarjati. In kako bi ne bilo poučeno, saj sliši čez leto toliko pridig! Vsakdo dobro vé, kaj sveta vera zahteva od vsakega kristjana v praktičnem življenju, vé, kaj je prav in kaj ni prav, vé, kaj zahtevajo božje in cerkvene zapovedi i. dr. Kako živo vero, kako nemojano zaupanje v Boga, kolik strah pred Bogom imajo tudi mnogi, čeprav v mladosti niso mnogo pouka v šoli dobivali. Kako tanko vest ima kaka pobožna duša, kako prave pojme v najvažnejših skrivnostih sv. vere, njen jasni pogled sega v globočine krščanskega življenja, dasi nikdar ni dobivala drugega pouka kakor od svoje dobre matere. Pouk morda ni tolikanj odvisen od katekizma, ampak od tega, v kaki roki je, v roki bolj ali manj nadarjenega, bolj ali manj vnetega, bolj ali manj pobožnega kateheta.

Drugo važno vprašanje se je obravnavalo: kako naj bi se katehetska izobrazba v semenišču izpopolnila. Želi se več prakse in manj teorije — Da se izpopolni pomanjkljivost, se prirejajo pri konferencah jako umestne hospitacije. Pri teh hospitacijah se zlasti mladi duhovniki vadijo praktičnega nastopa, pa tudi starejši se lahko mnogo naučijo, da dopolnijo, kar je pomanjkljivega. Tu imajo priliko slišati prav dobre in srednje katehete; imajo priliko slišati, kako se težka, abstraktna tvarina po spretnem katehetu lahko jako koristno obravnava. Slišijo se praktični, stvarni razgovori, ki so za vse poučljivi. Mnogo takih hospitacij se je priredilo v trnovski dekaniji, in kakor se kaže, z dobrim uspehom. Ako bi se povsod tako godilo, bi bilo za konference nekaj prijeten spremen, bi jih poživilo in izpopolnile bi se marsikatere grajane pomanjkljivosti.

Nikdar pa ne sme katehet pozabiti bistvenega, naj že rabi ta ali oni katekizem, naj se drži te ali one metode. Pri vsaki katehezi mora biti Bog zraven.

Ako ni Boga med katehetom in učencem, bo ves poduk za življenje nerodoviten, naj se tudi učenec nauči ves katekizem do besede, naj si vso razlago še tako dobro zapomni. Bog mora biti zraven, ki odpira srce. *Deus aperuit cor (Lydiae) intendere his, quae dicebantur a Paulo (Act. XVI. 14); Pavel sadi — Apolo priliva, katehet stori, kar more; pa tisti, ki sadi, je nič, ki priliva, je nič; neque qui plantat neque qui rigat est aliquid (I. Cor. 67.) — le eden je, ki pri pouku krščanskega nauka vse velja: tisti, ki pripravlja srce: omnes cogitationes praeparantur a Domino (I. Reg. 2. 3.), odpira srce in daje rast; tisti, ki voljo nagiba učencu, da izpolnjuje, kar je slišal pri verouku: qui operatur velle et perficere (Philip. 2. 13.). Le milost božja srce razsvetljuje in nagiba k izpolnjevanju volje božje. Zlasti pri pouku katekizma veljajo besede Tomaža Kempčana: Possunt quidem verba sonare, sed spiritum non conferunt, cor non accendunt . . . Literas tradunt, sed tu sensum aperis. Mandata edicunt, sed tu juvas ad perficiendum. Viam ostendunt, sed tu confortas ad ambulandum. Illi exterius rigant, sed tu foecunditatem donas (De imit. III. 2).*

Morebiti se včasih preveč zanašamo nase, na svoj trud, svojo metodo, izkušnost, bistroumnost in učenost, ko vendar Kristus tako odločno, tako zagotovo pravi: *Sine me nihil potestis facere.*

Katehitični pouk se prav v tem bistveno loči od pouka v drugih tvarinah. Spoznajmo ne samo pri dušnem pastirstvu sploh, marveč tudi pri katehezi, da je ves uspeh našega pouka odvisen v prvi vrsti od Jezusa, od Jezusa v presvetem Zakramentu in od molitve pred njim za njegovo pomoč, za njegov blagoslov in še le daleč potem v drugi vrsti od naše spretnosti, naše učenosti, našega dela. Nisi Dominus aedificaverit donum, in vanum laboraverunt, qui aedificant eam.

Kdor hoče biti dober katehet, mora biti dober adorator.

Asceza. Jako primerno je namenu družbe, da se je letos skoraj pri vseh konferencah obravnavala ascetična tvarina. To je jako dobro, pravo in koristno, kajti pri mnogih drugih opravilih bi duhovnik kmalu pozabil na bistvo. Pri takih obravnavah se zopet vzbudi milost in izpodbuja k popolnejšemu duhovniškemu življenju — in prav to je namen Sod. Ss. Cordis Jesu in konferenc. Sodalitas naj pomaga duhovnikom, da se poslužujejo nasvetovanih ascetičnih sredstev, da pri mnogih drugih opravilih asceze ne zanemarijo in ne opešajo. Sveti Oče opominjajo v jubilejnem listu, da sv. Cerkev od duhovnika zahteva svetosti; le edino svetost nas stori take, kakršne zahteva poklic božji; po nji postanemo služabniki božji, ki se trudijo le za nebesa in žele tudi druge tja pripeljati ter priporočajo v to svrhu molitev, premišljevanje, branje nabožnih knjig, izpraševanje vesti, sploh pri-

poročajo ascezo. Prav bi bilo, da bi se to pismo pri konferencah večkrat prebralo in pri vsaki točki naj bi vsakdo izpraševal svojo vest, kako to točko izpolnjuje; gotovo bi se duhovno življenje povzdignilo.

Da, asceza je vsakemu duhovniku potrebna. Asceza je oproščenje duha, je največja veda o Bogu, tista veda, ki nas dviga nad zvezde, odondod pa sije prava luč v vse človeške vede. Ker je teologična vednost, vednost o Bogu, dospe do globokejšega spoznanja božjega le oni, ki je dvignil svojega duha nad vsa naravna nagnjenja. Pri delu in boju za kraljestvo božje ni odločilno znanje, bistroumnost, zgovornost in odločnost v nastopu. Brez dvoma so te lastnosti veliko vredne in velikega pomena, toda Bog za svoje namene, za ohranjenje in razširjanje svojega kraljestva za svoje orodje izvoli največkrat take duše, ki so se mu popolnoma izročile, duše, katere pri vsem svojem delovanju svoje namene nepremakljivo obračajo na božje poveljanje. Da se pa dospe do tako brezmadežno čistega namena, se zahteva neizogibno pravo resno ascetično življenje. Bog hoče imeti može, ki delajo s čistim namenom, kajti le taki se bodo kot močen zid nasproti postavili sovražnikom božjim. — Čim bolj duhovnik skrbi za lastno posvečenje, tem gotoveje sme upati, da bo Bog njegov trud, ki ga ima za sv. Cerkev sploh in za svojo župnijo posebej blagoslovil z nebeškim blagoslovom.

Posvetnjaki imajo nas duhovnike za inferiorne in nekako posmehljivo in obžalovalno na nas gledajo, a prav to kaže njihovo omejenost. Kaj dela človeka v resnici velikega? Ne znanje, tudi ne versko znanje, ampak krepost daje človeku, zlasti duhovniku, pravo vrednost. Npravna velikost je prava velikost, prava imenitnost človekova. Svet imenuje veliko, kar se po zunanem blešči in kar bije v oko, notranjo vrednost življenja, npravno velikost pa prezira ali potiska v ozadje. — Oni torej, ki izvun vere stoje na visokem katedru učenosti in se svetijo s samo znanostjo, niso pravi velikani, naj se po časnikih še tako slave in se njih slavno ime širi po vsem svetu in naj blesk njihove mogočnosti in časti svet še tako očara. Pod drobnogledom npravnosti bi se marsikateri tak velikan skrčil v malega pritlikavca, hoče gospodovati čez druge s svojo mogočnostjo, pa je suženj svojih lastnih strasti. V sodnijskih obravnavah najnovejših časov na Nemškem in Ruskem se zrcali svet, se kaže vsa svetna velikost in družinske tragedije najžalostnejše vrste posvetijo zdajpazdaj v globok temen prepad, kazoč nam, koliko je vreden zunanji blišč, zunanja velikost ali znanost sama brez npravnosti.

Za Boga mora živeti duhovnik, le Njemu mora želeti dopasti in ta želja naj dejansko vlada vse njegovo delovanje. Asceza nas uči nam odmerjeni čas tako porabiti, da se dviguje duhovnik do popolnosti

božjih otrok, in sicer po poti, katero nam je pokazal naš Zveličar, z molitvijo, premišljevanjem in zatajevanjem. Vztrajnost in dovršitev bo podelil po milosti svoji naš Gospod. Ako si duhovnik prizadeva za ascetično življenje, je lahko vedno vesel v Bogu, in kakor je referent konference v Trnovem prav lepo povedal, je duhovnik po milosti božji srečen in zadovoljen, je za ljudi živ dokaz, o čem je pravo in stalno veselje, duhovnik je zadovoljen in vesel — brez zabav in veselic. — Sodalitas Ss. Cordis naj pomaga duhovnikom, da se poslužujejo po sv. Očetu nasvetovanih sredstev, da jih ne opuščajo in pri tem ne opešajo, radi tega je hvalevreden sklep neke konference, naj bo pri vsakem shodu eno predavanje ascetično.

Spisani referati. Mnogo gospodov je tudi letos svoje referate spisalo, kar je posebne pohvale vredno. Večinoma so prav dobri, le škoda, da jih ni mogoče natisniti. Priobči se referat Antona Skubica, kaplana na Vrhniki: Histerija in dušno pastirstvo, ki ga bodo gotovo vsi gospodje z zanimanjem brali in marsikaj porabili v dušnem pastirstvu. Referat g. Kralja se je poslal uredništvu „SS. Eucharistia“ v Mali Lošinj, da ga o priliki priobči. — Največ referatov so spisali v ribniškem dekanatu.

Ljubljana. O gostilni in dušnem pastirju, Golé.

Idrija. Mladeniška organizacija, Zevnik. Zgodovinski podatki naših fara, Jelenec. Zunanja priprava za sveto mašo, Abram.

Kamnik. Določila zoper modernizem, Cegnar. Zakaj in kako naj katehet vzbuja pri učencih tudi dejanje nepopolnega kesanja, Širaj. Kdaj naj moli spovedenec molitev kesanja v spovednici, Smolej.

Kranj. Kaka nazorila rabi katehet, Mikš. Pokopališče in državni zakon, Špendal. O uvedanju družbe za pouk v krščanskem nauku, dekan Koblar.

Leskovec. Kaj storiti katehetu, ako predstojniki otrok branijo istim izpolnjevati verske pobožne vaje, Kmet.

Šmartno pri Litiji. Dekleta ne v gostilno, Pogačar. Duhovnik in njegov stik z župljani izvan cerkve, Krische. Prostovoljna bližnja priložnost non in esse, zlasti znanja, Dolinar.

Loka. Razlaga sv. maše, Eržen. O učni metodi, Smolej. O modernizmu, Sever. Sklepna kateheza za prvo spoved, Smolej.

Moravče. Kako naj katehet pospešuje znanje verskega nauka pri otrocih, Žust Kristusova vzgojna sredstva, Kramar. Pomen molitve in obredov pri sveti maši, Šparovec. Vpliv osebnosti duhovnikove na uspeh dušnopastirskega delovanja, Ign. Žust Katere tvarine naj se dandanes jemljejo za cerkvene govore, Ocepek.

Postojna. Križev pot in duhovnik, Janež. Pozakonitev nezakonskih otrok, Wester.

Radoljica. Socialni pomen kateheze, Erjavec. Skrb za mladino, ki šolo zapusti, Stržaj.

Ribnica. Priprava duševno nerazvitih otrok za prejem svetih zakramentov, Krumpetar. Duhovnik in dnevni red, Baloh. Podelitev svete popotnice, svetega poslednjega olja in papeževega blagoslova različnim bolnikom, Krumpetar. Sporazumno delovanje duhovščine s posebnim ozirom na ribniško dekanijo, Orehek Sollicitatio, ali se mora radi nje služba zapustiti, Jereb. Ločitev cerkve od države, Skulj. Občevanje duhovnika z ženstvom, Krumpetar. Nekatero težkoče natančnega pouka v spolnosti, Krumpetar. Kaj je duhovniku škodljivejše, alkohol ali nikotin, Orehek. O rabi različnih učnih pripomočkov pri pouku veroznanstva, Černe. Problem asceze, Skulj. Duhovnik kot spovednik napram III. redu, Krumpetar.

Šmarje. O tvarini za shod dekanov, Žužek. O meditaciji, P. Lavrencij O. Cist. O privatni pobožnosti duhovnikov, Šolar.

Trebnje. De doctrina christiana, Kurent. Življenje sv. Janeza Krizostoma, Ježek.

Trnovo. Ali dekanske vizitacije kot take dosejajo svoj namen? Škerjanec. Kaj naj duhovnik glede testamenta pomni zase in za druge, Pravst. Kako naj bi se izpolnila katehetska izobrazba v semenišču? Erzar. Sveti evangelijski in asceza, Pravst. Hospitacija o čednosti, Erzar. Kako naj se upravlja cerkveno premoženje, Škerjanec.

Vrhnika. O modernizmu, Mihelčič. Histerija in dušno pastirstvo, Skubic.

Vsebina konferenčnih obravnav.

Ljubljana, mesto. „Ne temere“ (dr. Gruden). O modernizmu (dr. Al. Ušeničnik). O novi izdaji evangelijske knjige (dr. Lesar). O zavetiščih za vajuence (Stroj, spiritual).

Ljubljana, okolica. Enciklika o modernizmu (Finžgar in Drolc). Pravilno vpisovanje mrličev v mrliško knjigo (dekan kanonik Fettich-Frankheim). O plači organistov (Finžgar). O zarokah in porokah (Fettich-Frankheim). Vpisovanje v poročno knjigo vsled dekreta „Ne temere“ (Fettich-Frankheim). O gostilni in dušnem pastirju (Golè, spis.). Oporoka duhovnikov (Fettich-Frankheim). Strežniki pri sveti maši (Fettich-Frankheim). Potreba vsakdanje meditacije (Jemec). O renoviranju velike svete hostije.

Cirknica. Obravnava tvarine, določene za shod dekanov.

Kočevje.

Idrija. Mladeniška organizacija (Zevnik, spis.). De doctrina christiana tradenda (dekan Arko). „Ne

temere" (Lah). Poročilo o dekanskem shodu (dekan Arko). Kulturni boj na Francoskem in njegova posledica v gospodarstvu in morali (dekan Arko). Zgodovinski podatki naših fara (Jelenec, spis.). Zunanja priprava za sveto mašo (J. Abram, spis.).

Kamnik. O luteranstvu ob 400letnici Trubarjevi (Podlogar). O organistih in cerkvenikih, njihovih dohodkih; razgovor. O amortizaciji, po Schöpferju (Štrukelj). Ureditelj plač organistov in cerkvenikov; razgovor. O organistih, njihovi vzgoji, položaju (Fr. Bernik). Bratovščina za pouk krščanskega nauka; razgovor. O lurškem romanju (dekan Lavrenčič). Določila zoper modernizem (Cegnar, spis.). O izseljencih (S. Žužek). Prostopadstvo in katoliška cerkev (Val. Bernik). Ognjišča češčenja Matere božje (Fr. Rihar). Deželnozbornske volitve; razgovor. Marijine bratovščine in božja pota (Fr. Rihar). Kako naj se vnema ljubezen in pospešuje pri mladini in ljudstvu do presvete Eucharistije (dekan Lavrenčič). Kako se je razširjalo češčenje Matere božje v luteranski dobi (Fr. Rihar). Zakaj in kako naj katehet vzbuja pri učencih tudi dejanje nepopolnega kesa (Širaj, spis.). O notranji molitvi, kako potrebna (dekan Lavrenčič). Kako se je Marijo v umetninah slavilo (Fr. Rihar). Kdaj naj moli spovedenec molitev kesanja v spovednici (Smolej, spis.).

Kranj. Pomen sodalitatis (Kalan). Kaka nazorila rabi katehet (Mikš, spisano). Pokopališča in državni zakoni (Špendal, spis.). Vzgoja in plača organistov (Brešar). O uvedanju družbe za pouk v krščanskem nauku (dekan Koblar, spis.). „Ne temere“ (Šarc). Kako privaditi otroke lepemu obnašanju v cerkvi in pri sveti maši (Pavšič). O potrebi krotkosti za duhovnika (Stazinski). De sanctificatione nostra (Kalan). O potrpežljivosti (M. Jereb). De applicatione fructus sacrificii missae (Lakmayer). Duhovnikova priprava za smrt (Kalan). Tesna zveza in razmerje med duhovnikom in Marijo (Priatelj). Cerkevna določila glede obhajanja v cerkvi (Zaplotnik). O delih dr. Foersterja (Mikš). O družbi zmernosti (Kalan).

Leskovec. Dekret „Ne temere“. Iz knjige: „Lebensweisheit“. Verhalten des Seelsorgers zu weiblichen Personen, die nicht im Pfarrhause wohnen (Bartel). Potovanja duhovnikov (dekan Schweiger). O igranju (Horvat). O modernizmu (Vidmar). Katero stališče naj zavzame katehet, ako predstojniki otrok branijo istim izpolnjevati verske pobožne vaje (Kmet, spis.).

Litija. Razlika med analitično in sintetično metodo (Plantarič). Razgovor o dekretu „Ne temere“. Ali bi kazalo, da tudi laiki pomagajo pri poučevanju krščanskega nauka; razgovor. Dekleta ne v gostilno! (Pogačar, spis.). Izpremenba postave glede ženitovanske zglasnice (Avsec). Razlaga psalma „Benedicite“ (Kralj). Predpisi glede kolkovanja matičnih spisov (po Fromme Kalender, Avsec). Jubilejno pismo sve-

tega Očeta (poslovenil Dolinar). Važnost medsebojnega obiskovanja duhovnikov (Koblar). Ponovitev odveze v spovednici (Indof). „Kako ravnati z otroci, ki še niso opravili prve spovedi, — na smrtni postelji (K. Jaklič). Duhovnik in njegov stik z župljani izvan cerkve (Krische, spis.). Prostovoljna bližnja priložnost non in esse — zlasti znanja (Dolinar, spis.).

Loka. Selska dolina. Unser Religionsunterricht, seine Mängel und deren Ursachen. Pichler (Smolej). Enotno postopanje pri Marijinih družbah v selški dolini (Kepec). Razlaga svete maše; se nadaljuje (Eržen, spis.). Poročila po „Linzer Quartalschrift“; se nadaljuje (Sever). O učni metodi (Smolej, spis.). O katehetskem sestanku v Ljubljani (Kepec). O podpori društvu organistov; razgovor. O modernizmu (Sever, spis.). Sklepna kateheza za prvo spoved (Smolej, spis., ref. Kepec). Jubilejno pismo sv. Očeta duhovnikom (Kepec). Podelitev svetih zakramentov navidezno mrtvim (Kepec). Določilo glede binacij; razgovor.

Poljanska dolina. Modernizem (po „Sendbote“, dekan Kummer). De gratiarum actione post missam (Meršolj).

Moravče. Potrpežljivost in toleranca duhovnika (dekan Bizjan in Sparovec). Kako naj katehet pospešuje znanje verskega nauka pri otrocih (Ign. Žust, spis.). Kako pobijati laž pri otrocih v šoli (Švigelj). Kristusova vzgojna sredstva (Kramar). Verschuldungsfreiheit, Schöpfer (Švigelj). Pomen molitev in obredov pri sveti maši (Sparovec, spis.). Razgovori o raznoterostih, razprava o raznih vprašanjih. Katoliško pokopališče, cerkveni in državni predpisi, red, grobokop, nadzorstvo, naprava novega, razširjanje starega pokopališča (Švigelj). Vpliv osebnosti duhovnikove na uspeh dušnopastirskega delovanja. Duhovnikova potrpežljivost, krotkost, vljudnost, odločnost, doslednost (Ign. Žust, spis.). „Ne temere“ (dekan Bizjan). Associatio doctrina christiana (dekan Bizjan). Katere tvarine naj se dandanes jemljejo kot predmet za cerkvene govore (Ocepek, spis.). O črnih mašah (dekan Bizjan). Kako naj ravna spovednik z mladino, ki ima znanje z drugim spolom z ozirom na nameravani zakon (Ocepek).

Novomesto. —

Postojna. Dekret: „Ne temere“ (Ahačič). Križev pot in duhovnik (Janež, spis.). Pozakonitev nezakonskih otrok (Wester, spis.). Toties — quoties — odpustki za duše vica (Janež). Protialkoholno gibanje (Hrovat). Učitelj prepoveduje otrokom udeležbo pri cerkvenem petju. — Ali smejo župani nastavljeni cerkvenika? razgovor.

Radoljica. Duhovnik ima pričakovati obilo tolažbe ob smrtni uri in milostljivo sodbo na pripošnjo onih, katere je rešil pogube in pridobil s svojim trdom za nebesa (Zabukovec). O toleranci svete kato-

liške cerkve in njenih nasprotnikov (Vilman, dvakrat). Paralela med liberalizmom, socializmom in anarhizmom (Val. Oblak). O katalogu knjig katoliške bukvarne (Vrankar, Mrak, Zabukovec, Steržaj). Duhovnik apologet (Seigerschmied). Diecezanska sinoda (Steržaj). Socialne čednosti duhovnikove, odkritosrčnost (Seigerschmied). O živi veri duhovnikovi (Bambič). Poročilo o shodu dekanov (dekan Novak). Birokracija nevarna državi, družbi in cerkvi (Mrak). Nekaj nasvetov za izboljšanje uspešnega delovanja dušnopastirskega (Val. Oblak). Skrb za mladino (Zabukovec). Potovanje po Lavantinski dolini (Jan. Ažman). De cultu divino publico; razgovor. Ali sme duhovnik politično delovati, če to liberalnim birokratom ni všeč (Mrak). Nedeljski krščanski nauk, vzrok pičle udeležbe, kaj storiti? (Hoenigman). Duhovnikova prijaznost do župljanov in sploh do ljudi (Seigerschmied). Kako je avstrijska socialnademokracija izvajala načelo: vera je zasebna stvar (Košir). Dobri pastir nam v zgled (Vrankar). Ločitev cerkve od države (Gostiša). O previdnosti govorjenja duhovnikov z laiki (Seigerschmied).

Ribnica. Razposvečenje cerkve, oltarja, pokopališča, cerkvenih posod in paramentov (Jereb). Priprava duševno nerazvitih otrok za prejem svetih zakramentov (Krumpestar, spis.). Duhovnik in dnevni red (Baloh). Podelitev svete popotnice, svetega poslednjega olja in papeževega blagoslova različnim bolnikom (Krumpestar, spis.). Sporazumno delovanje duhovščine s posebnim ozirom na ribniško dekanijo (Orehek, spis.). Neveljaven zakon, sklenjen v Ameriki, kakó se poveljavi? (dekan Dolinar, spis.). Sollicitatio, ali se mora zaradi nje službo zapustiti? (Jereb, spis.). Dušni pastir in dijaki (Orehek, spis.). Ločitev cerkve od države (Skulj, spis.). Občevanje duhovnika z ženstvom (Krumpestar). Kaj je za duhovnika škodljivejše, alkohol ali nikotin? (Orehek, spis.). O rabi različnih učnih pripomočkov pri pouku veroznanstva (Černe, spis.). Problem asceze (Skulj, spis.). Duhovnik kot spovednik napram tretjemu redu (Krumpestar, spis.).

Semič. Razlaga psalmov (Stanko Peharc). Pojasnilo gospodarskih razmer, po knjigi „Verschuldungsfreiheit“ (Peter Natlačen). O motenju vere (dekan Erzar). Poročilo dekana z dekanske konference. O kmečki zvezi za Belokranjce (dekan Erzar). O mladeniški organizaciji (P. Dostal). „Ne temere“ (dekan Erzar).

Šmarje. O znakih smrtnonevarne bolezni (dekan Trček). Tvarina za shod dekanov (Žužek, spis.). O meditaciji (P. Lavrencij O. Cist., spis.). O vrednostnih papirjih (dekan Trček). O privatni pobožnosti duhovnikovi (Šolar, spis.).

Trebnje. O modernizmu (Oblak). Poročilo o konferenci dekanov (dekan Nagode). O knjigotrštvu; — pisanje „Slovenčevo“; razgovor. Cerkevno petje v dekaniji in plača organistov; razgovor. Pokopališče in

štolni red (Nemanjič). De doctrina christiana (Kurent, spis.). Življenjepis sv. Janeza Krizost. (Ježek, spis.). O „Primi“, o „Tertii“ (Bukowitz). O bankah, trustih (Hladnik). O kmetskem zadolženju v Avstriji (Hladnik). Novi boj proti krščanstvu (Kavčič). Delovanje prostomiselncev, zlasti dijakov, med slovenskim ljudstvom (Oblak). Dekret „Ne temere“ (Bukowitz).

Trnovo. Duhovnik in dober namen (Škerjanec). Kako se dokaže, da je Jezus sin božji, kateheza (Abram). Formalni red in duhovnik (Škerjanec). Kolika sreča biti v stanu milosti božje (Lenasi). Ali dekanske vizitacije kot take dosegajo svoj namen (Škerjanec, spis.). Kaj naj duhovnik glede testamenta pomni zase in za druge (Pravst spis.). Hospitacija v III. razredu šolskih sester; razgovor (dekan Kržišnik). Katere stroške ima župnik iz cerkvenega, katere iz zasebnega plačati (Škerjanec). O socialni demokraciji nekdanj in sedaj (dekan Kržišnik). Priprava za sveto mašo (Hrovat). Pozakonitev nezakonskih otrok, polajšave (Pehani). Kako naj bi se izpolnila katehetska izobrazba v semenišču — več prakse poleg teorije (Erzar, spis.). Kako mora duhovnik zlasti v sedanjem času skrbeti za mladino (Oranič). Poročilo o dekanskem shodu (dekan Kržišnik). Hospitacija v III. razredu (Lovšin), sveto obhajilo; razgovor. Kdo mora biti v fari najboljši (dekan Kržišnik). O rubrikah, posebno mašnih (Lovšin, spis.). Hospitacija, o grehu (Koželj, spis.); razgovor. Nevoščljivost in duhovnik (Erzar). Odvezovanje v teoriji in praksi (Jos. Cuderman). Hospitacija (Bojanec); razgovor. Sacerdos et studiosi (Erzar). Šesta zapoved in kazenski zakon (Oranič). Sv. evangelij in asceza (Pravst, spisano). Motenje vere in kazenski zakonik (Abram). Duhovnik v razmerju do naših organizacij (Škerjanec). Papeževe cenzure (Gogala). Kako naj župnik gospodari s cerkvenim denarjem (Škerjanec). Katere dolžnosti ima katehet v začetku šolskega leta (Bojanec). Duhovnikovo maševanje — 8. postaja križevega pota (dekan Kržišnik). Hospitacija o čednosti (Erzar, spis.); razgovor. Kako naj se upravlja cerkveno premoženje (Škerjanec, spis.). Referat o jubilejnem pismu sv. Očeta (Gogala). Kako si preskrbi duhovnik priprošnje za svoje delovanje (Groznič). Kake stvari naj katehet otrokom večkrat poudarja (Borštinar). Duhovnik ne bodi enostranski (dekan Kržišnik). Način, kako bodi duhovnik vedno v Bogu zbran (dekan Kržišnik). Naravno in nadnaravno stanje človekovo (Lenasi).

Vipava. Poročilo o dekanski konferenci (dekan Erjavec). Schöpfer, Verschuldungsfreiheit (Kromar); se nadaljuje. Enciklika o modernizmu (Jan. Rihar). Listine, katere morajo donesti poročenci (Lavrič). Spisovanje matrik (dekan Erjavec). „Ne temere“ in „Tametsi“ (Andrej Lavrič). Marijine družbe (Koller). Protialkoholna zveza duhovnikov (Debevec). „Ne temere“ (Hartman). Jubilej Marijine družbe (Koller). Förster, Sexualethik (Koller).

Vrhnika. Kdaj in kako naj se kolkujejo družinski listi za oproščanje vojakov? (Lakmayer). O dohodninskem davku (Jemec). Proslava 50 letnice Appar. B. M. V. v Lurdu, kaj naj store Marijine družbe (Mat. Sušnik). Dekanjska knjižnica. O modernizmu (Mihelčič, spis.). Lurd in njega pomen za naše čase (Juvanc). Težkoče pri prepovedi plesa — pomoč občine (Skubic). Svobodomiselno dijaštvo in duhovnikovo vedenje napram dijaštvu, zlasti o počitnicah (Skubic); naj bi eden izmed duhovnikov natančneje proučeval Svobodno Misel in na konferencah o tem kratko poročal. Iz zgodovine tradicionalnega koralu (Sedej). Ali Hammurabijev kodeks jemlje sv. pismu, zlasti Mozesovi postavi veljavo (dekan Gantar.) Histerija in dušno pastirstvo (Skubic, spis.). Reši se več posamičnih vprašanj. Naj bi se duhovniki privadili reformiranemu koralu ob konferencah. Vespere in komplet naj bi se odpele po tem koralu (dekan Gantar.)

Žužemberk. O tvarini „Škofijskega Lista“, št. VII, 1908 (dekan Tavčar). Razne napake spolnjevanja obredov svete maše (dekan Tavčar). Pčuk mater in rodbinski večeri učiteljev. Navodilo za duhovnike glede dekreta „Ne temere“ (Poljak). Poročilo o konferenci dekanov (Pešec). Kako fante obvarovati pred ponočevanjem; razgovor.

Histerija in dušno pastirstvo.

(Konferenčno predavanje. — A. Skubic.)

Nobena bolezen morda v dušnem pastirstvu ne igra tako nadležne vloge kakor ravno histerija. Zakaj, dočim drugi bolniki iščejo za svoje ozdravljenje zdravnika, pa se histerične osebe navadno ne obračajo za pomoč na tega, ampak se le bolj rade sučejo okrog duhovnika z vso svojo nadležnostjo, zlasti ako je ta bolezen krenila na religiozno pot, ali pa morda tudi na kako drugo — nereligiozno. Takoj začetkom pripomnim, da je obojevrstnim bolezenskim pojavom često primešane zelo velikoza vedne ali pa nezavedne zlobnosti. Zato se mi ne zdi brezpomembno, da duhovnik zlasti o tej bolezni dobi nekak pojem, po katerem mu postane možno uravnati svoje dušnopastirstvo pri takih osebah. Ravno radi takih oseb je namreč že marsikak duhovnik doživel usodepolnih razočaranj, ko je spoznal, kako se marsikdaj tudi pod plaščem svetosti skriva neizmerno dalekosežna zvičajnost.

1. Kaj je histerija? Mnenja o bistvu te bolezni, ki jo nazivlje Binswanger „das Schmerzenskind der Nervenpathologie“¹, so bila do najnovejših časov kaj različna, največkrat pa zmotna. Že samo ime histerija znači, da so imeli to bolezen za neko spolno bolezen. Ime histerija se namreč izvaja iz grške besede *ἵστέρα*

(uterus).¹ Res, da išče ta bolezen svojih žrtev skoro izključno le med ženstvom, vendar pa zaide včasih tudi na moške, zlasti v nežni mladosti.² Mnenje, da bi bila histerija radi svojega imena samo spolna bolezen, je čisto napačno. Pač pa se ta bolezen zaradi množine slučajev, ki se rekrutirajo le izmed ženstva, lahko nazivlje kot ženska bolezen.

Najnovejša raziskavanja so dognala, da je histerija nevropsihoza, torej živčna bolezen, ki, kakor vsaka živčna bolezen, mogočno vpliva na psihično življenje in delovanje. Histerija ima svoj sedež v glavi, v velikem delu možganov (Großhirn), odkoder dela svoje izlete sedaj na ta organ, sedaj zopet na drugega, sedaj poprime za ta živec, pa kmalu zopet za drugega; in tako lahko postane žrtev te bolezni sukcesivno vse telo z vsemi organi. Ako je to centralno možgansko živčevje prenapeto ali nasprotno omrtvelo, potem preveč ali pa premalo reagira na vnanje vtiske; in ako je ta pojav postal stalen in precejšen, nastane histerija. Momentano in v manjši meri namreč to prikazen lahko občuti tudi sicer zdrav človek, česar ni kakor ne moremo imenovati histerije, ampak le trenotno razburjenost.

Stigmatični znak histerije je torej to, da zunanji vtiski in reakcija možganskega živčevja ni v nikakem pravem razmerju; da torej le majhen vpliv na živce povzroči veliko reakcijo, ali pa velik vtisk le majhen odmev ali pa celo nikakega, in to stalno in redno. Včasih najmanjši dotikljaj na telesu take osebe povzroči velike bolečine, ali se vsaj silno občuti, kar imenujejo zdravniki hyperaesthesia, znamenje, da so živci prenapeti. Na drugi strani pa tako bolne osebe močan dotikljaj premalo občutijo, ali pa ga celo prav nič ne, in to je anaesthesia; če pa so neobčutne le na eni strani telesa, so to zove hemianaesthesia. Ako nastopi ta anaesthesia, je to znamenje, da so živci omrtveli.³

Kakor vidimo, se histerija kaže v različnih, pogosto prav v diametralno nasprotnih pojavih. Tudi pri eni in isti histerični osebi se pokaže ta bolezen sedaj kot hyperaesthesia, prevelika občutnost, in zopet kot anaesthesia, neobčutnost. Zato jo po pravici nekateri zdravniki nazivajo „Proteus med boleznimi.“⁴

Skoro vedno trpe histerične osebe na neodoljivem hlepenju po tem, da bi vzbudile pri drugih sočutje, da bi našle priznanja ter obrnile drugih oči nase. Kadar se pri ženskah opazi tako hlepenje po posebnosti, nenavadnosti, se skoro vedno lahko sumi histerija. Neznatni vtiski na čutne živce jim izvabijo

¹ Prim. Dr. Hermann Eichhorst, Pathologie und Therapie, Wien und Leipzig 1885., II. Aufl., III. Bd., pg. 456.

² Dr. L. Schmitz, Hauslexikon, München 1903.

³ Prim. Dr. C. Capellmann, Pastoralmedizin, 15. Auflage, Aachen 1907.

⁴ Dr. Capellmann, l. c., pg. 99.

¹ Binswanger, Die Hysterie, Wien 1904.

celo reko tožbâ nad neznosnimi bolečinami; subjektivni čutni vtiski jim povzročijo cele prikazni, in marsikdaj zapadejo v tako stanje, da je podobno ekstazi. Pod plaščem religiozne sanjarije se marsikdaj dovolj zvito skriva nimfomaniji podobna spolna razvnetost, ki je zmožna svojo okolico in celo mlade zdravnike in duhovnike na prežalosten način varati.

Pogostokrat postanejo take osebe deloma ali pa tudi popolnoma hrome, in to počasi ali pa nagloma. In tudi ta hromota včasih počasno, včasih pa tudi nagloma izgine. In na tem simptomu bazirajo marsikaka hipna ozdravljenja večletnih hromcev. Ako je prišel tak bolnik, ali navadno bolnica, na božjopot, je ta duševni vtisk, ki ga napravi božjopot sama ter božjepotne množice in pobožnosti, zmožen, v hipu pregnati hromoto. Dr. Capellmann¹ pa pravi, da je to ravnostisti učinek, kakor se lahko opazi pri histerični osebi, ki je bila več let hroma, pa je nenadoma prav dobro shodila, ako je začelo v sobi goreti ali ako ji je kdo nepričakovano pripeljal zaušnico, četudi jo je prej vsa okolica leta in leta obžalovala in pomilovala.

Seveda pa se tukaj niti najmanj ne maram dotekniti čudežnih ozdravljenj, saj se tudi histerija sama lahko čudežno ozdravi kakor vsaka druga bolezen. Saj ne poznamo božjih sklepov in namenov! A ker se ti pojavi lahko ozdravijo in razlagajo naravno, zato jih ne moremo prištevati čudežem. Cerkev sama je v teh prigradkih do skrajnosti previdna in skeptična in ne prizna kakega dogodka za čudež, ako ga je le količkaj mogoče razlagati naravno. In to daje oni velikanski sijaj čudežem, ki celo brezverne ljudi sili podvreči se božji vsemogočni roki. Lahkovernost pa bi dobri stvari utegnila le škodovati. Če kje, je v takih slučajih skepsa na mestu, zlasti od strani duhovnikov!

Karakteristična pri tej bolezni je neka bizarnost, neka neizmernost, v kakršni se kažejo razni pojavi. Razpoloženje take osebe se često hitro menja med veselostjo in neznosno pobitostjo, ki je prava tortura za vse, ki morajo biti v bližini. Histerična oseba je v trenutku čez mero razposajena in čudovito prevzetna, v naslednjem trenutku pa že nastopi duševna disharmonija, je pobita, joka in se topi v solzah; sredi svoje žalosti pa se lahko zopet jame smejeti, tako da jo zvije krč. Včasih se nad žalnimi dogodki smeje do krča, včasih pa nad veselimi joka do enakega krča. Drugi pot toži nad neznosno bolečino na tem ali onem organu, zopet drugi pot pa je neobčutljiva na tem ali onem mestu, tako da se ji lahko zabode igla v meso, pa je ne čuti.² Ta neobčutnost postane celo tolika, da niti kapljice krvi ne priteče iz rane, ako se jo vbode.³

Histerična oseba se pogostokrat hitro lahko spozna. Nervoznonemirna kaže označeno bizarnost v svojem vedenju in bleda je vsled pomanjkanja krvi. V slučaju, da ima taka ženska kako oblast nad svojo okolico, — kar se dogaja pri hišnih gospodinjah, — potem mora ona biti centrum, okrog katerega se ima vse sukati. Zaradi svojega nestrpnega značaja tiranizira vso svojo bližino ter jo s svojimi nervoznimi tožbami in krči drži v pozornosti in strahu. Njena nestalna volja je postava, in ako se ji ne izpolni, tedaj se pokažejo najrazličnejši nervozni pojavi, smeje se ali pa joka, da jo zvije krč, samo da vzdrži pozornost. — So pa zopet druge osebe, ki silno fino skrivajo svojo bolezen. Blede so ko vosek in silno nežnega stasa, potrpežljive in prijazne, dokler v trenutku razburjenja ali pa v trenutku telesne izpremembe, zlasti pri bližajoči se menstrualni perijodi, bolezen z vso silo ne izbruhne.¹ Sploh pravijo zdravniki, da so histerične prikazni najsilnejše in najpogostejše ob času menstruacije; odtod tudi zastarelo nazivanje, da je histerija samo neka spolna bolezen.

Histerične osebe občutijo včasih mrzav po vsem životu ali pa vročino; koža obledi ali pa hitro pade njena temperatura. Mnogokrat se taka oseba poti po vsem životu ali pa le na enem delu, da, v hudih slučajih poti celo krvavi pot,² k čemur dr. Eichhorst nekako porogljivo pristavlja: „zu religiösen Zwecken und modernen Wundererscheinungen vielfach ausgebeutet.“³ Histerične osebe pogostokrat tožijo nad hudim glavobolom, ki se pojavlja zlasti na temenu, kakor bi nekaj vrtalo (odtod ime „Clavus hystericus“), ali pa kakor bi v glavi ležala kepa ledu („Ovum hystericum“).⁴

Mnogo takih bolnic tarna, kako jim vse v oči blešči; da, često je očesni živec tako prenapet, da trpe na očesnih halucinacijah in menijo nekaj videti, česar nikjer ni. Sploh vidijo prikazni, kakršne navadno mučijo alkoholske delirante.⁵ In kdo še ni slišal, da je hotela taka histerična oseba ljudi prepričati, češ, ta ali oni mi je hotel hudo storiti? Zato so take bolnice tudi nevarne! — Neki zdravnik mi je pravil, da ga je taka bolnica tožila, kako je izkušal skozi okno k nji priti, dasi zdravnika niti tam ni bilo. Da se je podobna krivica zgodila še večkrat kakemu duhovniku, je tudi znano. — Sploh histerične osebe mnogokdaj tožijo, da jih bole oči, trdijo celo, da ne morejo odpreti očesa, in če ga odpro, ne vidijo ničesar. Ako pa zdravnik preišče oko, dožene vselej, da je čisto zdravo, da je punčica jasna, da se na svetlobi zoži, pri temačnosti raztegne. Le semintja je živec nekoliko manj občutljiv.

¹ Schmitz, l. c.

² V spominu nam je še, da je tudi zamaknjenka Lenčka Gornik z Gore pri Sodražici krvavi pot potila.

³ L. c., pg. 462.

⁴ Tam pg. 461.

⁵ Tam pg. 462.

¹ L. c., pg. 100.

² Schmitz, l. c.

³ Eichhorst, l. c., pg. 461.

Take bolnice se večkrat odlikujejo tudi po finem sluhu. One slišijo stvari, ki jih zdrav in z dobrimi ušesi obdarovan človek ne more slišati; ali pa so za navadne glasove tako občutljive, da jim je vsak močnejši glas silno nadležen. Nasprotno pa zopet druge oglušče ob času histeričnih napadov. Kar zdravniki konstatirajo z ozirom na vid, isto trdijo tudi o sluhu, da imajo namreč histerične osebe ob času napadov prave ušesne halucinacije,¹ misleč in trdeč, da nekaj slišijo, česar nihče v resnici ne sliši. — Neka taka oseba mi je zatrjevala, da sliši, kako ji angel ob strani govori; in ko sem ji rekel, da je to prazna domišljija, je silno zrastle nad menoj, dasi je sicer veljala za zgled ponižne pobožnosti.

Ravnatoko je pri histeričnih mnogokdaj aficiran voh in okus. Nekateri vonj, zlasti vonj cvetlic, kakor rož, hijancint, lilij, šmarnic itd., jim je neznosen, tako da jih hudo napade histerija, ako jim pride v nos ta vonj.² Enako vpliva nanje duh nekaterih jedil.³

Da, histerija včasih tako hudo poprime, da se bolnici udere kri iz ust; kar pa nikakor ni taka nevarnost, ker kri ne prihaja iz pljuč, ampak le iz želodčnih sten, in je to isti pojav, kakor če taka bolnica poti krvavi pot, samo da kri udere iz oslabelih žilic na drugem mestu. — Včasih histerija vzame celo glas, da so bolnice čisto hripave. — Pogostokrat, zlasti pri hudih napadih, taka bolnica hudo diha in drugo za drugim požira slino. Ta prikazen se skoro navadno opaža pri histeričnih ženskah, ki tako obole, da ležijo. Takrat pa jamejo dihati in se dušiti s slino, ker drugače bi nihče ne mogel verovati v njihovo bolezen.

Ker bi bilo preobširno naštevati in popisovati v njihovi raznoličnosti vse simptome histerije, naj jih dalje zapišem, kakor jih našteva dr. Capellmann: „Die alarmierenden Vorkommnisse bei der Hysterie sind die sogenannten hysterischen Paroxysmen. Eine unerwartete Berührung der Haut, das Fühlen des Pulses vonseiten des Arztes und dergl. bringen diese Erscheinungen hervor, aber auch blosser Vorstellungen, psychische Eindrücke usw., Bewegungen des Kopfes und der Extremitäten wie bei Automaten, Schielen, Zusammenpressen der Kiefer bis zum Zähneknirschen, Wälzen der Zunge, beständiges Hinunterschlucken, hastiges Atmen, Vociferationen, unaufhörliches Aussprechen derselben Worte, Hervorstößen von Tönen aller Art, wie Hundegebell und dergl. (auch wirkliches Brüllen und Heulen), Hintenüberziehen des Kopfes, Emporheben des Beckens, Schlagen mit Händen und Füßen, Dehnen und Strecken der Extremitäten, Opisthotonus, Pleurosthotonus usw., kataleptische Starre des ganzen Körpers, alle diese Symptome kommen vereinzelt oder

in Anfällen mannigfach vereinigt vor. Dadurch kann Epilepsie, Katalepsie vorgespiegelt werden, ja, es nähern sich solche Anfälle der Erscheinung des Besessenseins von einem oder mehreren bösen Geistern.“¹

Iz tega vidimo, da se ta bolezen ne imenuje po krivici Proteus; zakaj v svojih prikaznih je čudovito iznajdljiva, rekel bi, skoro neizmerna. Sedaj muči bolnico tako, pa hitro zopet drugače. Enotne slike histerije ravno raditega ni mogoče podati.

Bolj ali manj trpi pri tem seveda tudi psihično življenje in delovanje. Neka posebnost pri teh bolnicah, — na kar sem mimogrede že zgoraj opozoril, — je teženje po tem, da svoje težave pretiravajo in kar siloma vlečejo pozornost zdravnika, duhovnika in okolice nase. Ne strašijo se pri tem ne laži, ne simulacije, da, često imajo vse tako rafinirano preračunjeno, da se more goljufija le s težavo razkriti. — Marsikaka trdi, da že tedne ni ničesar užila, dokler se je ponoči ne zaloti, kako hlastno požira jedila, ki si jih je skrivaj vtihotapila. — Včasih tožijo nad mrzlico. Ako se jim dene termometer pod pazduho, pokaže v resnici zvišano temperaturo: pa to ni telesna temperatura, ampak v svoji prekanjeni zvitosti zna taka oseba neopaženo drgniti termometer med gubami obleke ter tako pogoniti živo srebro v višavo. Sumljivo je vselej, kadar se temperatura zviša, puls in dihanje pa ostane neizpremenjeno. Da, z umetnim pospeševanjem dihanja razumejo take osebe celo puls pospešiti. Zdravniki trdijo, da so bili pogosto pri takih bolnicah že kruto varani,² še večkrat pa morda duhovniki!

Ako take bolnice vidijo, da se zdravniki in drugi ne menijo dosti zanje, često same sebe okrnejo, si zabodejo igle pod kožo, celo požro jih, se pripravljajo na samomor, pa vselej tako, da jih kdo gotovo reši. Torej vse na videz! Saj jim je samo na tem, da vzdrže okolico v strahu in pozornosti, ne pa na tem, da bi dale življenju slovo.³

Neredko se pri takih osebah opazijo somnambulna in ekstatična stanja, ki so se že često izrabila bodisi deloma ali nevedoma za najhujše prevare. Včasih zapadejo celo v več ur, da, v več dni trajajočo nesvest ali spanje,⁴ iz katerega se vzbude nekoliko olajšane. To je znamenje, da so živci histerično omrtveli. — Ako pa je ta bolezen krenila v nasprotno stran, da so namreč postali živci nad mero občutljivi, potem imajo tovrstne bolnice jako živo asociacijo idej, vse različne misli se vrste po glavi druga za drugo; ena ideja priključuje v spomin celo vrsto drugih najrazličnejših; mnogokrat take bolnice celo sanjajo v ču-

¹ Dr. Eichhorst, l. c., pg. 463.

² Tam.

³ Tudi Lenčka z Gore ni mogla prenesti duha več jedil.

¹ L. c., pg. 100.

² Dr. Eichhorst, l. c., pg. 469.

³ Tam.

⁴ Tam.

ječnosti (Wachträume). Iz tega pa tudi jasno sledi, koliko verodostojne so izjave in trditve takih oseb.

Spominjam se, kako je pred nekaj leti v župniji Šent Juri pri Šmarju na Dolenjskem neka ženska na tak način jela varati ljudstvo. Zamikala se je ter pri tem govorila in prerokovala najrazličnejše stvari, videla angele, Marijo, Boga itd. Ljudstvo je trumoma prihajalo v njeno hišo, klečalo in v svetem strahu molilo rožnivenec okrog postelje, na kateri se je zvijala ženščina. Ko zve za ta humbug župnik † Matej Sitar, stopi nekoč nenadoma v hišo, kjer se je ravno vršila komedija, ljudstvo požene iz hiše, ki pa je silno godrnjalo nad „nevernostjo“ gospodovo, ženi pa zapove, da takoj vstane s postelje, sicer da pokliče orožnike, ki bodo zaprli goljufico, — in takoj je vstala, in konec je bilo „svetih“ prikazni. Kruto sovraštvo nasproti župniku pa je bil od strani ženske gotovo vreden zaključek vizij!

Razvoj histerije pa je skoro vedno kroničen; marsikatero osebo trpe skozi vse življenje. Nekateri avtorji so trdili, da ima vsaka ženska kal histerije v sebi, kar je vsakako nekoliko prehuda sodba; pa tudi tisti, ki zanikajo to trditev, pravijo, da je treba malo vzroka, da ženska postane histerična. Največkrat se nagnjenje do te bolezni atavistično podeduje, bolezen sama pa se razvije v letih zorenja, od 15.—25. leta. Ako je bila mati histerična, ali stariši umobolni, epileptični, bolni na hrbtnem mozgu itd., so otroci kaj često disponirani za to bolezen. Treba je le nekaj razburjenja, in bolezen izbruhne. Pogostokrat postanejo histerični otroci takih staršev, ki so vsled bolezni ali pa zaradi spolnih ekscesov oslabei in se v tem stanju posluževali zakonskih pravic ter pomnožili družino za nesrečno glavo. — Dalje so vzroki te bolezni: pomanjkanje krvi, mehkotna vzgoja, prezgodnje obiskovanje nemirnih raznospolnih družb, prezgodnje spolno nagnjenje.¹

Nekateri zdravniki so celo trdili, da postanejo marsikatero samske ženske zato histerične, ker ne morejo zadostiti svoji spolni sli. Toda znameniti psihiater Krafft-Ebing piše proti temu: „Die in Laienkreisen vielfach bestehende Anschauung, daß der Mangel der naturgemäßen Funktionen des Weibes die Krankheit erzeuge, ist ein völlig unbegründetes Vorurteil. Wenn ältere Jungfrauen öfters hysterisch sind, so ist die Ursache eine moralische, aber keine physische. Unverheiratete Frauen, welche als Ersatz für die Ehe eine ernsthafte, Geist und Seele in Anspruch nehmende Beschäftigung haben, zum Beispiel Ordensschwwestern, die sich der Krankenpflege oder Kindererziehung widmen, werden höchst selten hysterisch.“ Torej ne pomanjkanja spolnega zadoščenja, ampak pomanjkanje resnega življenjskega cilja je škodi med vzroke histe-

rije! Zato pa postanejo tudi zakonske žene histerične, ako se čutijo v zakonu razočarane in nesrečne, zlasti ako ostane zakon brez blagoslova,¹ in torej ne dosežejo nameravanega cilja.

Histerija pa lahko postane tudi nekaka epidemija. Osebe, ki veliko občujejo s histeričnimi in vidijo njihove napade, si pokvarijo živce in postanejo same histerične.² Odtod tudi prihaja, da je v nekaterih krajih veliko več takih bolnic kakor v drugih, da je torej uprav endemična. Odtod si lahko razlagamo dejstvo, o katerem pišejo „Izvestja muzejskega društva za Kranjsko“ (1908.), da je bilo koncem 16. stoletja ravno po nekaterih slovenskih krajih mnogo ljudi, ki so imeli prikazni ter se često vedli, kot bi bili obsedeni. Imenovani list pravi med drugim: „L. 1584. je prevzela ta bolestna manija mnogo ljudi okoli Cerknice, Ribnice, Vrhnike, Polhovega gradca, Osilnice.“³ Torej prava epidemija in endemija!

2. Kako naj duhovnik sodi o takih boleznih in kako naj uravna svoje dušnopastirsko delo?

Navedel sem nekatere simptome te bolezni, da duhovnik vsaj nekoliko ve spoznavati to telesno duhomorno bolezen. Povedano bodi, da ta bolezen skoro nikdar ni smrtno nevarna, in naj si bodo napadi tudi hudi. Ako torej duhovnik pozna kako osebo kot histerično, pravi dr. Capellmann, naj nikari prehitro ne podeli sv. zakramentov za umirajoče.⁴ Drugi dan, ali pa še isti, taka oseba že lahko leta okrog, in ljudje se potem norčujejo iz duhovnika in delajo svoje neslane opazke, ki pa marsikdaj niso neopravičene. Umreti bi utegnila taka bolnica le tedaj, ako bi jo napadli prav hudi krči, ali pa ko bi radi otrpnelosti grlnih mišic dolgo ničesar ne jedla, ali pa ko bi se ji pone srečilo, da konča svoje življenje sama, če jo slučajno napadejo te misli. A ti slučajji so le redkost, zato je duhovnik lahko brez skrbi, ako pozna kako žensko kot histerično. Paziti pa treba seveda, ako se morda ni priteknila kaka druga smrtna bolezen. — Le semintja utegne histerija dovesti tudi do prave norosti,⁵ dasi se sicer opaža, da so histerične mnogokrat dokaj slaboumne.

Zaraditega, kar sem navajal poprej, vsi pastoralisti in pastoralni medicinci duhovniku polagajo na srce vsestransko pazljivost, kadar mora imeti opraviti s histeričnimi ženskami. Čudovite prikazni, ki se pojavljajo pri histeričnih, utegnejo duhovnika preslepiti, neizmerna zvičajnost takih bolnic ga premotiti. Hasse

¹ Dr. Eichhorst, l. c., pg. 457.

² Tam.

³ Izvestja 1908., str. 65. Beri zanimiv spis dr. Jos. Grudna „Praznovrje in mistične sekte v protestantski dobi“. Tam str. 60 do 66.

⁴ Dr. Capellmann, l. c., pg. 101.

⁵ Schmitz, l. c., pag. 425.

¹ Schmitz, l. c., Prim. Dr. Cornelius Krieg, Die Wissenschaft der speziellen Seelenführung. Freiburg 1904., pg. 170. sl.

v svoji knjigi „Krankheiten des Nervensystems“ piše: „Die Kranken scheuen, um ihrem Täuschungstrieb zu fröhnen, weder Schmerz noch Anstrengung und Entbehrung jeder Art. — Alles wird versucht und ertragen, um das einmal angefangene Trugspiel durchzuführen.¹

Ne moremo pa trditi, da bi se vse te zvite mahinacije mogle takim osebam moralno imputirati. Marsikaj delajo nevede ali pa v dobri vesti. Vendar pa ne bomo tajili, da se kaj rada pridruži še hudobnost. Zlasti, ako se kaže histerija tudi v hudem spolnem poželenju, tedaj je prav gotovo primešana tudi hudobija, in duhovnik bodi desetkrat pazljiv. Ne rečem, da bo taka hysterica duhovniku takoj Dalila, večja nevarnost je zanj v nečem drugem. Že prej sem, na zdravniške knjige oprt, rekel, da imajo take osebe marsikdaj očesne ali pa ušesne ali pa kdove kake druge halucinacije. Vidijo in slišijo, česar nikjer ni. Ena sama nedolžna besedica, en sam prijazen nasmeh vzbudi v taki ženski misel na venerea in v zlobnosti, ki se pogosto pridruži bolezni, je zmožna o duhovniku govoriti najhujše stvari, da, zmožna je celo pri-seči, da ji je duhovnik hotel storiti hudo! Historia docet!

Ravno duhovnik je od takih oseb največkrat nadlegovan. Le prepogosto take zavedne in nezavedne zvižaje krenejo na versko pot in se hočejo razodevati v religioznih sanjarijah, na polju „pobožnosti“. Samoposebi umljivo, da take osebe kaj rade letajo za duhovniki, poizkušajo tega in onega, kdo jim bo prej verjel, hodijo začetkom pogosto v župnišče, sedaj po svetinjico, sedaj po podobico, sedaj po škapulir, sedaj po tretjeredniški pas, dokler se s povešeno glavo ne ojunajo ter jamejo praviti o prikaznih Matere božje, Jagnjeta ali Deteta, o sv. hostiji itd. Gorje duhovniku, ako jim začetkom le količkaj verjame! Škoda za duhovnika, škoda pa tudi za bolnico, ki se ji je posrečilo poprijeti za vrv, ki jo je iskala. Taka bolnica postane kmalu neozdravljiva in potem goljufa in vara skozi vse življenje. Kdor ji potem, ko je po prvem uspehu dobila pogum, še verjame, ji je dober; ona pa mu je neznosna nadlega. Kdor pa se ji upa še pozneje ugovarjati in nasprotovati, na tistega pa se utegne spraviti z vso svojo prekanjeno zlobo, kakršne je zmožna le histerična ženska.

Take in enake prikazni in vizije so navadno rezultat razdraženih živcev, ki so nezmožni delovati normalno. A še večkrat pa so kar naprej preračunjene iz napuha, da take osebe slepe duhovnika, sebe pa povišajo kot neko posebno, od Boga oblagodarjeno bitje. Zato pravi dr. Kornelij Krieg: „Man vergesse nie, daß Störungen des Nervensystems oft die auf-

fallendsten physischen und psychischen Erscheinungen nach sich ziehen können, den unerfahrenen Seelsorger vor Rätsel und unlösbare Geheimnisse stellen, denen gegenüber er keine Analogien kennt, und doch liegt bloß eine Nerven- und Gehirnerkrankung mit selteneren Symptomen vor. Nicht nur auf Simulanten, sondern selbst auf wirkliche Kranke kann das ablehnende Verhalten des Seelsorgers ernüchternd wirken.“¹

Z zdravljenjem histeričnih torej duhovnik tudi tedaj, ako so krenile na pot verskih sanjarij, naj nima ničesar opraviti. Edino sredstvo, ki duhovniku in takim bolnicam koristi, je to, da se absolutno nič ne meni zanje. „Zur Abkürzung der Behebung eines Paroxismus mit oder ohne Krampf ist meist sehr dienlich, den Kranken ein Glas frischen Wassers mit recht kräftigem Gusse ins Gesicht zu schleudern. Es sieht etwas unmanierlich aus, ist aber probat und niemals schädlich,“ pravi dr. Capellmann.²

Seveda to sredstvo bolj pristaja laikovi uporabi nego pa duhovnikovi. Za duhovnika je le potrebno, da histerijo spozna, ker sicer bi marsikdaj, zlasti v spovednici, napačno presojal take bolnice, ker bi lahko vsa njihova dejanja presojal kot dela grešne volje, pa so mnogokrat le neprostovoljni pojavi boleznega stanja.³ — Ako pa duhovnik takim osebam nakloni le količkaj pozornosti, in najsij ta obstoji samo v tem, da njih govoričenje z zanimanjem posluša, potem postanejo take osebe prave neznosne erinije, ki mu sledijo korak za korakom. Je pač resničen izrek: „Varium femina!“ In to je čisto vseeno, naj bo žena ali dekle še tako dobra in brezmadežna v svojem vsakdanjem življenju, bolezen ne prizanaša nikomur, potem pa ima tudi bela lilija temačno senco!⁴

Odgovori na vprašanja stavljena pri konferencah.

Ž u ž e m b e r k: Kateri župnik naj poroča, kadar se ženin priženi na nevestin dom?

Odg. Nevestin župnik ima prednost (Ne temere, V., 5.) Cerkev pa v tem oziru ni prestroga. Dopušča to pravico tudi ženinovemu župniku „ex aliqua iusta causa“. Causa iusta pa je, če se glede na okolnosti more reči, da je bolje, če poroča ženinov župnik, ali če nevesta na kraju svojega bivališča nima sorodnikov itd.

I d r i j a: 1. Kaj naj katehet stori, ako kljub do-ločbam glede prejemanja sv. zakramentov oče otroka ne pusti k sv. zakramentom?

Odg. Glej: „Škofijski List“, 1908, str. 14.

¹ Krieg, l. c. pg. 162.

² l. c., pg. 101.

³ Na Dunaju imajo dobro urejen inštitut za take bolnice.

⁴ Krieg, l. c., pg. 171.

¹ L. c., pg. 218.

2. Za tiste kraje, kjer je sv. obhajilo med tednom, naj se določi, da je dotični dan prost za vse razrede.

Odg. Po sedanjih šolskih zakonih se to splošno ne more določiti; v posameznih slučajih bi se bilo obrniti do c. kr. okrajnega šolskega sveta.

3. Naj bi ordinariat določil šolske verske vaje, zlasti poleg nedeljske službe božje tudi še sv. maše med tednom.

Odg. V tem obsegu bi bilo to mogoče le za posamezne kraje; sicer pa okolnosti za splošno določbo še niso primerne. O ugodnem času se bo izkušalo to vprašanje urediti.

4. Naj se uredi zakonsko pravo, zlasti olajša spregled v 3. in 4. kolenu sorodstva in svaštva.

Odg. Rimska stolica bo pri uravnavi cerkvenega prava skoro nedvomno tudi to vprašanje ugodno rešila. Pred leti so razne škofije, med temi tudi ljubljanska, prosile za to olajšavo.

Cirknica. 1. Naj se priobči v „Škofijskem Listu“, če je kako določilo, da sme katehet med šolskim poukom vzeti strežnika za sv. mašo.

Odg. Ni določila. Od slučaja do slučaja naj se katehet obrne do šolskega voditelja ali na krajni šolski svet.

2. Splošno se pritožujejo nad izpremembami in popravami v katekizmu. Kar je bilo določeno, naj ostane. Sedaj se posamezne izdaje ločijo in povzročujejo težave pri pouku. Strani naj ostanejo pri posameznih izdajah enake.

Odg. Izpremembe so prav neznatne, pa so bile potrebne, da se je katekizem spravil v sklad s „Cerkvenim molitvenikom“.

Litija: 1. V večrazrednih šolah naj se pouk v I. razredu razdeli v dve poluri.

Odg. Katehet naj meseca maja pri šolski konferenci stavi tak predlog, da se napravi temu predlogu primeren urni red, ki ga potrdi c. kr. okrajni šolski svet.

2. Naj se izda navod glede izdajanja matičnih izpiskov: Ali se sme isti osebi izročiti več izpiskov, ali se zahteva kako omejitev?

Odg. Navoda za posamezne slučaje ni mogoče dati. Zahteva je pogostoma upravičena in tudi ni nikake prepovedi, da bi se ne smelo več izpiskov dati. Včasih pa je previdnosti treba.

3. Izraža se želja, da bi se odpravile ženitovanske zglasnice.

Odg. Spada v delokrog deželnega zbora.

4. Kateri župnik naj naznani poroko v kvartalnem izkazu, delegans ali delegatus?

Odg. Kakor doslej: delegatus.

Trnovo pri Ilirski Bistrici: Želeti bi bilo, da se napravi stvarno kazalo vseh letnikov „Škofijskega Lista“.

Odg. Je že v delu.

Kranj: Ali naj se mladoletni oklicujejo tudi v rojstni župniji, čeprav tam ne bivajo?

Odg. § 61. navoda za cerkv. sod. splošno ne velja. Iz nujnih razlogov, zlasti če je razdalja velika, časa malo, če je popolnoma gotovo, da ni nobenega zadržka, če odsotnost traja mnogo let, se prepušča modri župnikovi previdnosti, da ne zahteva oklicev v rojstni župniji.

2. Kdo naj poroča, če se preseli nevesta med oklici v drugo župnijo?

Odg. Servatis servandis župnik, kjer biva nevesta ob času poroke, ali pa ženinov župnik (glej zgoraj: Žužemberk).

3. Kateri župnik hrani poročne listine?

Odg. Kakor doslej: delegans.

Trebnje. Ordinariat se naprosi, naj dovoli, da bodo veljale slovenske litanije pri prošnjih procesijah istotako kakor zapovedane latinske.

Odg. Ordinariat tega ne more dovoliti. Ko je tržaškopoperski ordinariat v Rimu vprašal: An sacerdos lingua vernacula... Litanias Sanctorum in processionibus Rogationum eadem lingua persolvens, teneatur has partes Breviarii Romani in lingua latina etiam recitare? so v Rimu odgovorili: Affirmative; nam qui ad recitationem divini officii et cuiusque partis Breviarii Rom. sunt obligati, tantum in lingua latina haec recitare debent, alias non sufficient obligationi. (S. R. C. die 3. junii 1904).

Ribnica: Določbe o praznovanju presv. Srca Jezusovega naj se objavljajo tudi v direktoriju.

Odg. Se je že zgodilo v letošnjem.

Vipava: Naj se za tridnevnicе dovoli:

- a) da smejo spovedniki odvezovati od škofovih pridržajev,
- b) da se sme sv. maša opraviti coram Sanctissimo,
- c) da smejo spovedniki, ako se vrše tridnevnicе v postnem času, tudi zvečer uživati mesne jedi, kadar jim je to opoldne dovoljeno.

Odg. Glej pooblastilo v tej številki „Škofijskega Lista“.

Ljubljana, mesto: Kdo naj sporoči župniku krstne knjige o izvršeni poroki?

Odg. Matrimonii parochus, ne pa delegans (glej: Ne temere, IX., 2).

2. Ordinariat se prosi, naj dovoli mestnim župnikom spregled enega oklica.

Odg. Se ne more dovoliti, ker bi potem vsi za-ročenci zahtevali spregleda.

V „Škofijskem Listu“ naj se opozore dušni pastirji, naj svetujejo staršem, da vpišejo v Ljubljano dohajajoče sinove vajence v društvo katoliških mladeničev

v „Rokodelskem domu“, da se obvarujejo slabe družine itd.

Odg. Glej to številko „Škofijskega Lista“.

Drugi predlogi in nasveti so se že izvršili.

I. Flis.

25.

Constitutio Apostolica SS. D. N. Pii div. prov. Papae X. de Romana Curia.

(Dalje.)

7. Congregatio Indicis.

1. Huius Sacrae Congregationis in posterum erit non solum delatos sibi libros diligenter excutere, eos si oportuerit, prohibere, et exemptiones concedere; sed etiam ex officio inquirere, qua opportuniore licebit via, si quae in vulgus edantur scripta cuiuslibet generis, damnanda; et in memoriam Ordinariorum reducere, quam religiose teneantur in perniciose scripta animadvertere, eaque Sanctae Sedi denunciare, ad normam Const. Officiorum XXV Ian. MDCCCXCVII.

2. Cum vero librorum prohibitio persaepe propositam habeat catholicae fidei defensionem, qui finis est etiam Congregationis Sancti Officii, decernimus ut in posterum omnia quae ad librorum prohibitionem pertinent, eaque sola, utriusque Congregationis Patres Cardinales, Consultores, Administrati secum invicem communicare possint, et omnes hac de re eodem secreto adstringantur.

8. Congregatio Sacrorum Rituum.

1. Haec Sacra Congregatio ius habet videndi et statuendi ea omnia, quae sacros ritus et caeremonias Ecclesiae Latinae proxime spectant, non autem quae latius ad sacros ritus referuntur, cuiusmodi sunt praecedentiae iura, aliaque id genus, de quibus, sive servato iudiciario ordine sive ratione disciplinae, hoc est, uti aiunt, in linea disciplinari disceptetur.

2. Eius proinde est praesertim advigilare ut sacri ritus ac caeremoniae diligenter serventur in Sacro celebrando, in Sacramentis administrandis, in divinis officiis persolvendis, in iis denique omnibus quae Ecclesiae Latinae cultum respiciunt; dispensationes opportunas concedere; insignia et honoris privilegia tam personalia et ad tempus, quam localia et perpetua, quae ad sacros ritus vel caeremonias pertineant, enlargiri, et cavere ne in haec abusus irrepant.

3. Denique ea omnia exequi debet, quae ad beatificationem et canonizationem Sanctorum vel ad Sacras Reliquias quoquo modo referuntur.

4. Huic Congregationi adiunguntur Coetus liturgicus, Coetus historico-liturgicus et Coetus pro Sacro Concentu.

9. Congregatio caeremonialis.

Haec Sacra Congregatio iura hactenus ipsi tributa integra servat; ideoque ad eam pertinet moderatio caeremoniarum in Sacello Aulaque Pontificali servandarum, et sacrarum functionum, quas Patres Cardinales extra pontificale sacellum peragunt; itemque quaestiones cognoscit de praecedentia tum Patrum Cardinalium, tum Legatorum, quos variae nationes ad Sanctam Sedem mittunt.

10. Congregatio pro negotiis ecclesiasticis extraordinariis.

In ea tantum negotia Sacra haec Congregatio incumbit, quae eius examini subiiciuntur a Summo Pontifice per Cardinalem Secretarium Status, praesertim ex illis quae cum legibus civilibus coniunctum aliquid habent et ad pacta conventa cum variis civitatibus referuntur.

11. Congregatio studiorum.

Est huic Sacrae Congregationi commissa moderatio studiorum in quibus versari debeant maiora athenaea, seu quas vocant Universitates, seu Facultates, quae ab Ecclesiae auctoritate dependent, comprehensis iis quae a religiosae alicuius familiae sodalibus administrantur. Novas institutiones perpendit approbatque; facultatem concedit academicos gradus conferendi, et, ubi agatur de viro singulari doctrina commendato, potest eos ipsa conferre.

II.

Tribunalia.

1. Sacra poenitentiarum.

Huius sacri iudicii seu tribunalis iurisdictio coarctatur ad ea dumtaxat quae forum internum, etiam non sacramentale, respiciunt. Itaque externi fori dispensationibus circa matrimonium ad Congregationem de disciplina Sacramentorum remissis, hoc tribunal pro foro

interno gratias largitur, absolutiones, dispensationes, commutationes, sanationes, condonationes; excutit praeterea quaestiones conscientiae, easque dirimit.

2. Sacra Romana Rota.

Quum Sacrae Romanae Rotae tribunal, antea temporibus omni laude cumulatum, hoc aevo variis de causis iudicare ferme destiterit, factum est ut Sacrae Congregationes forensibus contentionibus nimium gravarentur. Huic incommodo ut occurratur, iis inhaerentes, quae a Decessoribus Nostris Xysto V, Innocentio XII et Pio VI sancita fuerunt, non solum iubemus „per Sacras Congregationes non amplius recipi nec agnosci causas contentiosas, tam civiles quam criminales, ordinem iudicarium cum processu et probationibus requirentes“ (Litt. Secretariae Status, XVII Apr. MDCCXXVIII); sed praeterea decernimus, ut causae omnes contentiosae non maiores, quae in Romana Curia aguntur, in posterum devolvantur ad Sacrae Romanae Rotae tribunal, quod hisce litteris rursus in exercitium revocamus iuxta Legem propriam, quam in appendice praesentis Constitutionis ponimus, salvo tamen iure Sacrarum Congregationum, prout superius praescriptum est.

3. Signatura apostolica.

Item supremum Signaturae Apostolicae tribunal restituendum censemus, et praesentibus litteris restituimus, seu melius instituimus, iuxta modum qui in memorata Lege determinatur, antiqua ordinatione tribunalium Signaturae papalis gratiae et iustitiae suppressa.

III.

Officia.

1. Cancellaria apostolica.

1. Huic officio praesident unus ex S. R. E. Cardinalibus, qui posthac Cancellarii, non autem Vice-Cancellarii nomen assumet. Ipse iuxta pervetustam consuetudinem in sacris Consistoriis ex officio, notarii munere fungitur.

2. Ad Cancellariae officium in posterum hoc unum tamquam proprium reservatur munus, Apostolicas expedire litteras sub plumbo circa beneficiorum consistorialium provisionem, circa novarum dioecesium et capitulorum institutionem, et pro aliis maioribus Ecclesiae negotiis conficiendis.

3. Unus erit earum expediendarum modus, hoc est per viam Cancellariae, iuxta normam seorsim dandam, sublatis iis modis qui dicuntur per viam secretam, de Camera et de Curia.

4. Expedientur memoratae litterae seu bullae de mandato Congregationis Consistorialis circa negotia

ad eius iurisdictionem spectantia, aut de mandato Summi Pontificis circa alia negotia, servatis ad unguem in singulis casibus ipsius mandati terminis.

5. Suppresso collegio Praelatorum, qui dicuntur Abbreviatores maioris vel minoris residentiae, seu de parco maiori vel minori; quae ipsius erant munia in subscribendis apostolicis bullis transferuntur ad collegium Protonotariorum Apostolicorum, qui vocantur participantes de numero.

2. Dataria apostolica.

1. Huic officio praestit unus ex S. R. E. Cardinalibus, qui in posterum Datarii, non vero Pro-Datarii nomen obtinebit.

2. Ad Datariam in posterum hoc unum tamquam proprium ministerium tribuitur, cognoscere de idoneitate eorum qui optant ad beneficia non consistorialia Apostolicae Sedi reservata; conficere et expedire Apostolicas litteras pro eorum collatione; eximere in conferendo beneficio a conditionibus requisitis; curare pensiones et onera quae Summus Pontifex in memoratis conferendis beneficiis imposuerit.

3. In hic omnibus agendis normas peculiares sibi proprias, aliasque seorsim dandas servabit.

3. Camera apostolica.

Huic officio cura est atque administratio bonorum ac iurium temporalium Sanctae Sedis, quo tempore praesertim haec vacua habeatur. Ei officio praestit S. R. E. Cardinalis Camerarius, qui in suo munere, Sede ipsa vacua, exercendo se geret ad normas exhibitae a Const. Vacante Sede Apostolica XXV Dec. MDCCCCIV.

4. Secretaria Status.

Officium hoc, cuius est supremus moderator Cardinalis a Secretis Status, hoc est a publicis negotiis, triplici parte constabit. Prima pars in negotiis extraordinariis versabitur, quae Congregationem iisdem praepositae examinanda subiici debent, ceteris, pro diversa eorum natura, ad peculiares Congregationes remissis; altera in ordinaria negotia incumbet, ad eamque, inter cetera, pertinebit honoris insignia quaeque concedere tum ecclesiastica tum civilia, iis demptis quae Antistiti pontificali domui praeposito sunt reservata; tertia expeditioni Apostolicorum Brevium, quae a variis Congregationibus ei committuntur, vacabit. — Primae praeerit Secretarius Congregationis pro negotiis extraordinariis; alteri Substitutus pro negotiis ordinariis; tertiae Cancellarius Brevium Apostolicorum. Inter harum partium praesides primus est Secretarius Sacrae Congregationis negotiis extraordinariis praepositae, alter Substitutus pro ordinariis negotiis.

(Dalje prih.)

26.

Pooblastila za tridnevnicе o priliki velikonočnega spovedovanja.

V Škof. Listu 1907, str. 30, so se izdala pooblastila za tridnevnicе ob vednem češčenju presv. Rešnjega Telesa. Ta pooblastila se raztegnejo s tem tudi na tridnevnicе o priliki velikonočnega spovedovanja, ako se v ta namen snide več spovednikov.

V tem slučaju dovoljujem torej:

1. da smejo spovedniki odvezovati od škofovih pridržajev;

2. da se sme sv. maša opraviti coram Sanctissimo;
3. ako se vrše tridnevnicе v postu, smejo spovedniki tudi zvečer uživati mesne jedi, kadar jim je to opoldne dovoljeno.

V Ljubljani, dne 17. marca 1909.

✠ **Anton Bonaventura**
knezoškof.

27.

Vajenci.

V zmislu prošnje duhovnikov, zbranih na shodu Sodalitatis Ss. Cordis Jesu za ljubljansko mesto dne 25. novembra 1908, da naj se opozore dušni pastirji, naj svetujejo staršem, da vpišejo vajence, ki pridejo v Ljubljano, v društvo katoliških mladeničev v „Rokodelskem domu“, se častita duhovščina opozarja na društvo katoliških mladeničev, ki ima namen, da mla-

deniče varuje slabe družbe, da jih vzgaja in izobražuje. Duhovniki naj torej nasvetujejo vsakemu dečku, ki se gre v Ljubljano rokodelstva ali kakega obrta učiti, naj vstopi v imenovano društvo. Dobro bi bilo tudi, ko bi po dopisnici društvo samo opozorili na dotičnega dečka, da ga tovariši obišejo in pouče.

28.

Kolkovanje vlog v zakonskih zadevah na državne urade.

Praški Škofijski List prinaša na str. 21 letošnjega letnika sledečo zanimivo določbo glede kolkovanja vlog v zakonskih zadevah v priležnosti živečih oseb:

Die k. k. Finanz-Landes-Direktion in Prag hat mit Zuschrift vom 19. Jänner 1909 Z. 2.909/V zufolge Erlasses vom 29. Dezember 1908, Z. 64.947 eröffnet, daß Gesuche um Dispens von Eehindernissen mangels eines gesetzlichen Befreiungstitels nach T. P. 43 a/2 des Gesetzes vom 13. Dezember 1862, R. - G. - Bl. Nr. 89 dem Stempel von 1 K unterliegen und daß das Gebührengesetz die Befreiung aus dem Titel des Armenrechtes im Administrativverfahren überhaupt nicht kennt.

Das k. k. Finanz-Ministerium findet jedoch ausnahmsweise zu gestatten, daß von der Einhebung der Stempelgebühren für etwa ungestempelte, mit einem Armutszeugnisse belegte, beziehungsweise mit der Mittellosigkeitsbestätigung versehene Gesuche der im Konkubinate lebenden Personen um politische Dispens zur Eheschließung Umgang genommen werde.

Weiters ist zu bedeuten, daß, wenn in derlei Fällen Matrikelauszüge über Ersuchen und zum Ge-

brauche des die Trauung vornehmenden Pfarramtes ausgefertigt werden, diese Auszüge in der T. P. 17 m/ des Gesetzes vom 9. Februar 1850 R. - G. - Bl. Nr. 50 vorgesehene bedingte Stempelfreiheit unter der Voraussetzung genießen, daß auf denselben gemäß P. 5 der Vorerinnerungen zu diesem Gesetze die Bezeichnung des Pfarramtes über dessen Ersuchen die Ausfertigung erfolgt, die Daten des betreffenden Ersuchschreibens und der Umstand, daß die Ausfertigung zu dem amtlichen Gebrauche zwecks Trauung von im Konkubinate lebenden Personen bestimmt ist, deutlich ersichtlich gemacht werden.

Die nachträgliche Verwendung eines solchen zu obigem amtlichen Gebrauche stempelfrei ausgefertigten Matrikelauszuges zu einem anderen Zwecke, insbesondere die Ausfolgung desselben an eine Partei begründet gemäß § 12 al. 2 und Anmerkung zur T. P. 117 des zitierten Gesetzes die Verpflichtung zur Entrichtung der von dem Matrikelauszuge entfallenden Stempelgebühr und zwar jedenfalls noch vor der Verwendung zu einem anderen Zwecke beziehungsweise vor der Ausfolgung an die Partei.

29.

Slovstvo.

Bratski razgovor o grčkome odijeljenju ili poziv na sjedinjenje. — Spisal je to knjigo naslovni škof Vicko Palunko, prošt splitskega stolnega kapitlja itd. Knjiga se deli v dva dela. Prvi govori o težkočah zedinjenja, drugi pa o prvenstvu sv. Petra. Oba dela skupaj staneta 3 K.

Český slovník bohovědný. — Kanonika dr. Tumpach in dr. Podlaha sta začela izdajati češko bogoslovno enciklopedijo. Izšel je prvi sešitek, obse-

gajoč članke od A — acceptatio personarum. Sešitek stane 1 K 40 h. Delo bo obširno in monumentalno. — Naročila sprejema tudi „Katoliška Bukvarna“ v Ljubljani.

Velegradskij Věstnik, žurnal dlja razprostranjenja stremenja k soedinenju cerkvej. Izhaja četrtletno, naročnina znaša za celo leto 1 K 60 h. Administracija: Praga, II., 200. — List je pisan v ruskem jeziku, v latinski transkripciji in ima namero delovati za versko zedinjenje Slovanov.

30.

Konkurzni razpis.

Razpisana je župnija Jesenice v radovljiški dekaniji.

Prošnje naj se naslove na kn. šk. ordinariat ljubljanski. Zadnji rok za vlaganje prošenj je 8. maj 1909.

31.

Škofijska kronika.

Podeljena je župnija Križe pri Trziču č. g. Janezu Zabukovcu, župniku na Jesenicah.

Začasna pokojnina je dovoljena č. g. Frančišku Oraniču, župniku v Senožečah, in č. g. Matiju Okornu, kaplanu na Dovjem.

Odpovedal se je župniji Predoslje č. g. župnik Ignacij Zupanc in namerava vstopiti v cistercijanski samostan v Zatičini.

Imenovan je za župnega upravitelja v Senožečah ondotni č. g. kaplan Ivan Hrovat.

Umrli sta čč. gg. P. Benjamin Fabjan, vikar v ljubljanskem frančiškanskem samostanu, dne 17. februarja in Leopold Raktelj, župnik v začasnem pokoju v Ribnici, dne 17. marca 1909. — Priporočata se častiti duhovščini v molitev.

Knezoškofijski ordinariat v Ljubljani, dné 5. aprila 1909.

Vsebina: 24. Poročilo o delovanju Sodallitatis ss. Cordis Jesu. — 25. Constitutio Apostolica SS. D. N. Pii div. prov. Papae X. de Romana Curia. (Nadaljevanje.) — 26. Pooblastila za tridnevničke o priliki velikonočnega spovedovanja. — 27. Vajenci. — 28. Kolkovanje vlog v zakonskih zadevah na državne urade. — 29. Slovstvo. — 30. Konkurzni razpis. — 31. Škofijska kronika.